

ČESKÝ STÁT BY MĚL FUNGOVAT JAKO ČESKÝ FAIRTRADE

Původně učitel češtiny a cizích jazyků, ředitel školy, spisovatel, průvodce, lektor, ale i písničkář a šéfredaktor časopisu o udržitelném životě, pan **Jan Jícha**, šéfuje ve společnosti Fairtrade Česko a Slovensko spolupráce se školami, vzdělávacími institucemi a kampaním Fairtrade školy. „Férovému číslu Gypplin“ poskytl exkluzivní rozhovor.

1. Kdy a proč jste se začal zajímat o férovost ve výrobě a v obchodě?

Zhruba v patnácti letech mi spolužák představil téma ochrany přírody a úplně jsem tomu propadl. Začal jsem odebírat všechny oborové časopisy a postupně zjistil, jak moc je tato oblast provázána s lidskými právy. Na jedné straně sice příroda ničí bezohledné zájmy bohatých průmyslníků, na druhé straně ale také chudoba lidí, kteří udělají cokoli, jen aby alespoň přežili, a ochrana životního prostředí je pro ně nedosažitelný luxus. Doma jsem poučoval rodiče, že mají třídít hliník od ostatního kovu, a pak se i v televizi díval na bezdomovce, jak se hřejí nad zapálenou popelnicí. Začalo mi být jasné, že sociální spravedlnost a důstojné životní podmínky širokých vrstev lidí jsou pro zachování zdravé přírody nezbytnosti. Odtud už byl jen krůček k různým charitativním činnostem, zájmu o komunitní hospodářství, udržitelnou módu a spravedlivý obchod.

2. Máte tip na to, jak poznat, zda jsou nabízené výrobky skutečně fairtradové, obzvlášť při nákupu on-line?

Nejjistějším vodítkem je známka FAIRTRADE. Naopak zavádějící mohou být různé „férové“ obměny názvů, ale bez loga. Více o známkách najdete třeba zde: The Fairtrade Marks. Druhá skupina fairtradových výrobků jsou takové, která sice nemají logo, ale jsou produkty partnerských společností, např. GEPA nebo El Puento. Všechny potřebné informace k nim najdete na naší podstránce Jak poznat fairtradové výrobky. Najdete tu i odkaz na stránku World Fair Trade Organization, kde si můžete zadat jméno výrobce a ihned se vám objeví, zda je, nebo není partnerem WFTO, a tedy jeho výrobky jsou či nejsou fairtradové.

3. Řadu let jste v kontaktu s žáky a studenty, předáváním informací o fair trade jim otvíráte nové obzory. Co předáváte současné generace náctiletých Vám? Inspirouje Vás? Čím?

Samozřejmě inspiroje. Mám k ní obecně i řadu výhrad, ale ti mladí lidé, se kterými se osobně setkávám, jsou úžasní. Chápu lépe než kdysi my, že kvalita života na této planetě závisí na každém jednotlivci, že celý svět je provázaný. Vyrostli v kultuře neomezené informovanosti a mnozí z nich tyto informace berou vážně. Ze svého dospívání si pamatují na jednu jedinou mezinárodní sbírku, to když bylo zemětřesení v Arménii. Dnes se nejen neustále vybírají peníze na potřebné lidi v celém světě, ale mladí lidé se masově rozhodují prospět jim i na místě svou dobrovolnickou činností. Jsou trochu zhyčkaní blahobytem a pohodlností života, ale zároveň jsou jimi i přesyceni, touží po opravdových zážitcích, mají v sobě spoustu lásky, více tolerance, mají také strach a vztek, mnozí jsou rezignovaní. Proto je potřeba, aby se spojily síly všech generací, mladým jsme pomohli využít jejich potenciál a zároveň jsme od nich načerpali sílu a odhodlání. Myslím, že mladí lépe chápu, že už jsme za zenitem růstu, teď ještě abychom všichni společně pochopili, že další vývoj opravdu zahrnuje nepohodlné změny směrem ke skromosti.

4. Původní Asociace pro fair trade působila v České republice od roku 2004. Změnilo se podle Vás v posledních letech povědomí o fair trade? Je možné označit nějaké období či událost pro zviditelnění fair trade v Česku jako zlomovou?

Povědomí o fair trade i přímo o hnutí Fairtrade se rok od roku zvyšuje, děláme si na to průzkumy a máme tedy jasná data. Za zlomový lze považovat každý případ, kdy se tématu ujme některý velký prodejce a zboží se skokově dostane k mnohem většímu počtu lidí. Například když Kaufland začal prodávat fairtradové banány a jejich spotřeba v ČR vzrostla z 1 tuny v roce 2019 na 500 tun v roce 2020. Nebo když se fairtradové kávy ujaly velké řetězce benzinek nebo když Lidl od letoška prodává pod svými značkami výhradně fairtradovou čokoládu.

5. Jaký vliv má podle Vás hnutí jako Fairtrade na společnost jako na celek? Které z cílů organizace Fairtrade se vám dosud podařilo dosáhnout?

Úplně obecně řečeno jde o šíření dobra či o nápravu rozpolceného světa. Naše činnost je sjednocující. Nejen že propojujeme pěstitele a spotřebitele kvalitních potravin, ale také přispíváme k nápravě škod způsobených kolonialismem a bezuzdnou globalizací. Ukazujeme, že pro blahobyt jedněch nemusí jiní trpět. Fairtrade je jednou z možností, jak může člověk, tedy v našem českém prostředí zákazník, obchodník nebo aktivista, dát najevo, že mu utrpení lidí na této planetě není lhostejné. To se nám v rostoucí míře daří, ale mnohem větší díl práce je ještě před námi. Fairtradové farmy a družstva i fairtradové zboží prodané u nás tvoří zatím jen zlomek celkového počtu, nízké jednotky procent.

6. Čím je pro Vás vaše práce? Jste v ní „na svém místě“?

Určitě jsem na místě, kde mám být. Vnímám svou pozici jako součást osobního rozvoje. Dvě desítky let jsem učil a řediteloval na školách, teď se na vzdělávání můžu dívat z jiné perspektivy, řečnické strategické. Nemám zodpovědnost za konkrétní žáky, jejich výchovu a znalosti, ale za určitou myšlenku, výukový obsah, který je potřeba k žákům dostat. Je to naplněná, obohacující a velmi poučná. A když se pak objeví škola jako ta vaše, která se i na základě našich podnětů tématem začne zabývat do hloubky, je to velká radost pro mě i celý náš tým.

7. Která okolnost, situace či událost Vás ve Vaší dosavadní práci v hnutí nejvíce překvapila či šokovala?

Asi to, co jsem nezažil v žádném předchozím pracovním kolektivu – tým Fairtrade Česko a Slovensko nemá slabé články. Po pracovní stránce jsou tam samí profesionálové s vysokou mírou osobní zodpovědnosti. Nikdo nám nehlídá hodiny, a dílo je kupředu. Drobné problémy či zdržení se řeší důrazně i laskavě zároveň. Řekl bych, že námi všemi nějakým způsobem prostupuje ta férovost, kterou zastupujeme navenek. K sobě navzájem, k práci a organizaci, k lidem v okolí i k celé planetě. Asi by se mi líbilo, kdyby stejně jako Český Fairtrade fungoval celý český stát.

